చాయమ్మ

ఆమె పేరేంటో నాకు తెలీదు. మా ఆఫీసులో పనిచేసే ఎవ్వరికీ తెలీదు. మా ఆఫీస్‌కి వెనకపక్క ఉన్న క్యాంటీన్లో గ్లాసులు కడగటం, చాయ్‌లు అందించటం చేస్తూ ఉంటుంది కాబట్టి అందరూ ఆమెని చాయమ్మా అనే పిలుస్తారు.

ఎటొచ్చీ ఆమెను చూసినప్పుడల్లా నాకు బోల్డంత జాలనిపిస్తుంది. ఆమె కొడుకుల మీదా, కూతుర్లమీదా విపరీతమైన కోపం వస్తుంది. అసలు మానవ సంబంధాలు బతికున్నాయా అనే అనుమానం వస్తుంది.

ఓ స్టీల్ కంచంలో చాయ్ గ్లాసులు పట్టుకుని ఆఫీసులోపలికి వచ్చిందామె. అలవాటు చొప్పున ఒక్కొక్కరికి చాయ్ గ్లాసులందిస్తూ నా ముందు కూడా ఓ గ్లాసు పెట్టింది.

"చాయమ్మా . . . ఈ వయసులో హాయిగా అల్లాని తల్చుకుంటూ విశ్రాంతి తీసుకోక ఎందుకీ కష్టం చెప్పు?" అన్నాను. నా కళ్ళలో అనంతమైన జాలి. నాకు మా అమ్మ గుర్తొచ్చింది.

"యిందులో కష్టమేముంది బేటా . . . నా వొంట్లో యింకా సత్తువుంది. పని చేయగలిగినన్ని రోజులు చేస్తాను. ఏ పనీ చేయకుండా బేకారీగా కూచొని తినటం నాకు నచ్చదు బేటా. అయినా నాకెంత వయసైపోయిందనీ . . . అరవై రెండో, అరవై మూడో . . . అంతే" అంది నవ్వుతూ. ఆమె నవ్వులో పసిపిల్ల బోసి నవ్వులోని బోళాతనం.

"నీవుండేదెక్కడ?"

"సాహెబ్‌నగర్ బేటా. ఇక్కడికి రావడానికి రెండు బస్సులు మారాలి. మరో మైలు నడవాలి".

ఆమె వైపు మెచ్చుకోలుగా చూశాను. షాపూర్ హౌజ్ అనబడే ఈ బిల్డింగ్‌లో రెండు వందల వరకూ ఉద్యోగస్థులుంటారు. ఎక్కువమందికి మోటారు వాహనాలున్నాయి. అయినా పదకొండు దాటితే గాని ఆఫీసుకి రారు. కానీ చాయమ్మ తొమ్మిదికి ముందే వచ్చేస్తుంది. క్యాంటీన్ అంతా వూడ్చి శుభ్రం చేస్తుంది. గిన్నెలు, గ్లాసులు కడిగి పెడుతుంది. పదయ్యేటప్పటికి వేడివేడి చాయ్ గ్లాసుల్లో సర్దుకుని ఆఫీసులోకి ప్రవేశిస్తుంది.

"అవునుగానీ చాయమ్మా. నువ్వింత కష్టపడ్తావు కదా. మీ యజమాని ఎంత జీతం ఇస్తాడేమిటి?" అని అడిగా.

"వెయ్యి రూపాయలిస్తాడు. బస్సు కిరాయి కోసం మరో మూడొందలిస్తాడు".

"అంతేనా . . . వెయ్యి రూపాయల కోసం ఇంత కష్టపడాలా? నీ కొడుకులు దుర్మార్గుల్లా ఉన్నారే . . . ఓ సారి పిల్చుకు రా. మాట్లాడతాను".

చాయమ్మ దెబ్బతిన్నట్లు చూసింది.

"నాకు ఒక్కడే కొడుకు. ఆరుగురు ఆడపిల్లలు. అందరికీ పెళ్ళిళ్ళు చేశాను. నా కొడుకు ఫరూక్ బంగారం. పనికి వెళ్ళొద్దమ్మా అనే అంటాడు. నాకే తోచదు. కాయకష్టం చేసిన శరీరం. నాకు పనిలోనే తృప్తి" అందామె నా పక్క సీటు వైపుకి కదులుతూ.

మాతృప్రేమ ఎంత గొప్పదో . . . తన కొడుకు తిండి పెట్టకుండా ముసలితనంలో కాయకష్టం చేయాల్సిన అగత్యం కలుగచేసినా ఎలా వెనుకేసుకొస్తుందో . . .

చాయ్ తాగిన గ్లాసులు తీసుకుని క్యాంటీన్ వైపుకు వెళ్తోన్న చాయమ్మ వైపు చూశాను. అయిదడుగులకు మించని ఎత్తు . . . పిట్టలాంటి పల్చటి శరీరం. . . తెల్లగా పండిపోయిన జుట్టు . . . బలహీనంగా ఉండక ఇంకెలా ఉంటుంది? రెండు బస్సులు మారి రావాలంటే ఉదయం ఏ అయిదింటికో లేవాలి. ఇక్కడ సాయంత్రం ఆరువరకు పని. కూచోడానికి తీరికుండదు. చాయ్ గ్లాసులు పట్టుకుని తిరుగుతూనే ఉండాలి. మూడంతస్థులు ఎక్కి దిగాలి. వెయ్యి రూపాయల కోసం . . . అవి ఒక్క పొట్టకైనా ఏ మూలకు సరిపోతాయి?

నాకు అమ్మ గుర్తొచ్చింది. నా రెండో యేట నాన్న చనిపోతే నన్నూ, అన్నయ్యని సాకటం కోసం రెక్కలు ముక్కలు చేసుకున్న అమ్మ . . . నా కంటే అన్నయ్య పదేళ్ళు పెద్దాడు. మా యిద్దరికీ మధ్యలో యిద్దరు పుట్టి ఆర్నెల్లలోపే చనిపోయారట. అన్న చదువు కోసం అమ్మ పొలం పనులకెళ్ళేది. వంటిమీదున్న వీసమెత్తు బంగారం అమ్మేసింది.

చివరికి అప్పులు కూడా చేసింది. ఆమె పడ్డ శ్రమకు ఫలితంగా అన్నకు సెక్రటేరియట్‌లో ఉద్యోగం వచ్చింది.

మా కష్టాలన్నీ తీరిపోయాయనుకున్నాం. "అప్పులన్నీ మెల్లమెల్లగా తీర్చేసి హైద్రాబాద్ వెళ్దాం. యిక నీ చదువు గురించి దిగుల్లేదు. పెద్దాడే చూసుకుంటాడు" అంటూ అమ్మ మురిసిపోయింది. కానీ అసలు కష్టాలన్నీ అప్పట్నుంచే మొదలయ్యాయి. అన్నయ్య పైసా పంపించేవాడు కాదు. ఉత్తరాలు రాయడం మానుకున్నాడు. అదేమని ఆఫీస్‌కి ఫోన్ చేసి అడిగితే –

"హైద్రాబాద్‌లాంటి చోట ఎంతెంత ఖర్చో తెలుసా మీకు? మన పల్లెటూరనుకుంటున్నారా? నా జీతం నాకే సరిపోవటం లేదు. చాలా యిబ్బందిగా ఉంది. అమ్మనే అడుగుదామనుకుంటున్నా, నెలకొంత పంపించమని" అనేవాడు.

నిజమే కామోసని అమ్మ దిగులు పడేది. అదంతా వట్టి నాటకమని ఎంత చెప్పినా నమ్మేది కాదు. అన్నయ్యంటే అమ్మకు ప్రాణం.

నా చదువుకోసం యింట్లో ఉన్న వస్తువులు తాకట్టు పెట్టాల్సి వచ్చినపుడు, "అదేంటి నాగరత్నం వదినా . . . మీ పెద్దబ్బాయికి గవర్నమెంటు ఉద్యోగమట కదా" అని ఎవరైనా అడిగితే "వాడైనా ఎంతని సర్దగలడు పిచ్చి సన్నాసి? వద్దన్నా నెలనెలా డబ్బులు పంపిస్తూనే ఉన్నాడు. అప్పులు తీర్చాలి కదా. అందువల్ల యిబ్బంది" అంటూ అన్నయ్యని వెనకేసుకొచ్చేది.

అనారోగ్యంతో అమ్మ మంచం పట్టినపుడు నేను డిగ్రీ మూడో సంవత్సరంలో ఉన్నాను. అన్నకు ఎన్ని ఉత్తరాలు రాసినా జవాబు లేదు. ఫోన్ చేసినా లాభం లేదని నేనే హైద్రాబాద్ బయల్దేరాను. ఎర్రటి ఎండ . . . కాలి నడకనే వెతుక్కుంటూ ఆఫీస్‌కెళ్ళి కలుసుకుంటే కనీసం యింటికి రమ్మని పిలవలేదు. "బాగా పని వత్తిడి ఉంది. వీలు చూసుకుని వస్తానని చెప్పు. ఏం చేస్తాం? ఉద్యోగాల మీద ఆధారపడి బతికేవాళ్ళం కదా. బానిస బతుకులు" అన్నాడు.

మా వూరికొస్తే అమ్మ చేసిన అప్పులన్నీ అతని మెడకు చుట్టుకుంటాయని అన్నయ్య భయం. కానీ ఆ అప్పులన్నీ అతని కోసం చేసినవేనన్న యింగితం లేని వ్యక్తి.

"పెద్దాడు రాడంటావా" అనేది నిరాశగా అమ్మ.

"అన్నయ్య తప్పకుండా వస్తాడమ్మా . . . నువ్వంటే వాడికి ప్రాణం" అంటూ ఆశ పెట్టేవాణ్ణి. ఆ విధంగానైనా మరికొన్నాళ్ళు ప్రాణాల్ని నిలుపుకుంటుందన్న ఆశ . . .

అమ్మ చనిపోయాక అనుబంధాల మీద నమ్మకం పోయింది. ఈ సమాజం ఓ కీకారణ్యం. ఇక్కడ పులులూ, సింహాల్లాంటి క్రూర మృగాలు తిరుగుతుంటాయి. ఇక్కడ ప్రేమకూ, మమకారాలకూ చోటు లేదు. అంతా డబ్బు. డబ్బంటే ప్రేమ . . . డబ్బంటే వ్యామోహం . . . మనుషులక్కరలేదు . . . మమతలసలే లేవు. ఎవరు అన్నా, ఎవరు తమ్ముడు? కని, పెంచిన వాళ్ళకే దిక్కులేదు. ఇక్కడ ఎవరికీ ఎవరూ ఏమీ కారు. ఎవరికి ఎవరు ఏమౌతారనేది డబ్బు నిర్ణయిస్తుంది.

ఆదాయపు పన్ను శాఖలో ఉద్యోగం వచ్చి హైద్రాబాద్ చేరుకున్నాక నా నమ్మకం యింకా బలపడింది. యిది కాంక్రీట్ అడవి. యిక్కడి మనుషుల హృదయాల నిండా కాంక్రీటే . . .

మా అన్నయ్యలాంటి రాక్షసులే నగరం నిండా. చాయమ్మ కొడుక్కూడా అంతే. అందుకే పాపం ఈ వయసులో కూడా చెమటోడ్చి పని చేయాల్సిన ఖర్మ పట్టిందామెకు.

ఆ రాత్రంతా నాకు చాయమ్మ గుర్తొచ్చి నిద్ర పట్టలేదు. ఈనాటి తల్లులందరూ గత జన్మలోని శత్రువుల్నే పిల్లలుగా కంటున్నారేమో. కడుపు తీపితో వాళ్ళు ప్రేమించినా కొడుకులు మాత్రం కత్తులు నూరుతున్నారు. చాయమ్మకు ఎలాగైనా సహాయ పడాలనుకున్నాను. నాకు ఉద్యోగం రాకముందే అమ్మ చనిపోయింది. ఆమెనెలాగూ సుఖపెట్టలేక పోయాను. చాయమ్మనైనా ఈ వృద్ధాప్యంలో ఆదుకోవాలి.

జీతాలొచ్చిన రోజు సాయంత్రం చాయమ్మ కోసం ఎదురు చూశాను. ఆ రోజు చాయ్ డబ్బులు అడగడానికొచ్చినప్పుడు ఆమె చేతిలో రెండు వంద రూపాయల నోట్లు పెట్టాను.

"క్యా హై బేటా . . . నాకివ్వాల్సింది మూడు చాయ్‌ల పైసలు . . పన్నెండు రూపాయలే" అందామె రెండొందల్ని నాకు తిరిగిచ్చేస్తూ.

"నాకు తెల్సులే . . . మిగతా డబ్బులు నీ కోసం. యిలా ప్రతినెలా ఇస్తాను. ఇంతకంటే ఎక్కువ య్యిలేను ఏమనుకోకు. యింటి దగ్గర తీర్చాల్సిన అప్పులున్నాయి" అన్నాను.

ఆమె మొహం నవ్వుతో పండిపోయింది. "సౌ సాల్ జియో బేటా . . . వందేళ్ళు

బతుకు బాబూ” అంటూ దీవించింది.

ఒక వంద నోటు తిరిగిచ్చేసి, ఎనభై ఎనిమిది రూపాయల చిల్లర చేతిలో పెట్టింది.

“ఉంచుకో . . . పర్లేదు” అన్నాను తిరిగివ్వబోతూ.

“నకో బేటా. వద్దు నాయనా. యింకొకరి దగ్గర దానం తీసుకోవాల్సిన అగత్యం నాకు రాలేదు. రాదు కూడా. శ్రమను నమ్ముకున్న దాన్ని . అల్లా ఎప్పుడూ అన్యాయం చేయదు”

“సర్లే... మీ యిల్లెక్కడో చెప్పు. ఎప్పుడో ఓ సారొచ్చి నీ కొడుకుతో మాట్లాడ్తాను”

“తప్పకుండా రా బేటా . . . నా కొడుకు ఫరూక్ నీలానే హీరా జైసా బేటా . . . మా యింట్లో భోంచేసి వెళ్దువుగానీ” అంది.

మరలా నాకు మా అమ్మ గుర్తొచింది. కొడుకు దుర్మార్గుడైనా ఎలా వెనకేసుకొస్తుంది . . . అందరి అమ్మలూ ఒక్కటే . . . పిచ్చి తల్లులు . . .

ఆదివారం సాయంత్రం . .. సాహెబ్‌నగర్‌లో ఓ స్నేహితుణ్ని కల్సుకుని తిరుగు ప్రయాణమైనపుడు గుర్తొచ్చింది. చాయమ్మ ఉండేది కూడా ఈ ప్రాంతానికి దగ్గరేనని. పనిలో పనిగా ఫరూక్‌ని పట్టుకుని కడిగెయ్యాలనుకున్నా. చాయమ్మ చెప్పిన గుర్తుల ఆధారంగా యిల్లు వెతుక్కుంటూ మెల్లగా నడుస్తున్నా. గుడిశెలు . . . రేకులు కప్పిన యిల్లు . . . కొన్నిచోట్ల ఆరు బయటే మంచాలు వేసి ఉన్నాయి. ఎండాకాలం సాయంత్రం . . . సమయం ఏడు గంటలు . . . చల్లటి గాలి వీస్తోంది.

చాయమ్మ చెప్పిన గుర్తుల ప్రకారం బహుశా యిదే ఆమె యిల్లయి ఉంటుంది. లైటు స్తంభానికి ఎదురిల్లని చెప్పింది. పిలుద్దామనుకునేలోపల . . .

“బస్ బేటా బస్ . . . యింక చాలు” అని విన్పించింది. అది చాయమ్మ గొంతే. నేను ఆగిపోయాను.

“కొద్దిగా తినమ్మా. మా అమ్మవుగా . . . నా తల్లివిగా . . . నాకోసం తినమ్మా”

“కడుపు నిండింది బేటా. యిక నా వల్ల కాదు”

“నీకు చేపల కూర యిష్టమని దగ్గరుండి మరీ వండించానమ్మా. యింకో ముక్క . . . అంతే మళ్ళా అడగను”

“నీ పిల్లలకు పెట్టు”

"వాళ్ళ కోసం వాళ్ళమ్మ వేరే ఎత్తిపెట్టిందిలే. మా అమ్మ కోసం యిదంతా నేను ఎత్తి పెట్టాను. ఈ ఒక్క ముద్ద తినమ్మా . . . యిది నా ముద్ద . . . ఈ పక్కదేమో నాన్న ముద్ద"

"మరి కంచంలోని మిగతా అన్నం?"

"అవి నీ మనవళ్ళ ముద్దలు . . . సరేనా?"

"ఒరేయ్ . . . నేను మనవళ్ళని ఎత్తుకుని తిన్పించాల్సిన వయసులో నువ్వు నాకు గోరు ముద్దలు తిన్పిస్తుంటే చూసి నీ పెళ్ళాం బిడ్డలు నవ్వుతున్నార్రా"

"మా . . . నీకు వాళ్ళు మనవళ్ళయితే నువ్వు నాకు అంతకన్నా పసిదానివి. నిన్ను ఎత్తుకొని చాంద్‌ని చూపిస్తూ తిన్పించమంటావా . . . రా ఎత్తుకుంటాను"

"ఒరే బేటా . . . వద్దురా . . . నా మాట వినరా . . . వద్దురా"

చాయమ్మ బైటకి వచ్చింది. ఆమె వెనకే కంచం పట్టుకుని అతనొచ్చాడు.

నన్ను చూసి చాయమ్మ బోల్డంత సిగ్గుపడిపోయింది. "చాలా సేపైందా బేటా వచ్చి?" అంది మంచం తెప్పించి బయట వేస్తూ. ఫరూక్ చేయి కడుక్కుని వచ్చి వాళ్ళమ్మకు లోటాతో నీళ్ళిచ్చాడు. ఆమె గటగటా తాగి "యా అల్లా" అంది సంతృప్తిగా.

వాళ్ళిద్దరి మధ్యా జరిగిన సంభాషణ వింటున్నప్పుడు రామాయణ భారతాలు విన్నంత కమ్మగా అన్పించింది. ఎంతటి అన్యోన్యత....

"మీరైనా చెప్పండి సార్ . . . పనికెళ్ళొద్దంటే వినదు. నాకు ముందు ఆరుగురు ఆడపిల్లలు. అందర్నీ పెంచి పోషించి పెళ్ళిళ్ళు చేసింది. నాకు వూహ తెలిసినప్పటి నుంచీ వొళ్ళొంచి కష్టపడటం తప్ప విశ్రాంతి ఎలా ఉంటుందో ఎరగదు. యిప్పుడు నేను పెద్దవాణ్ణి అయ్యా కదా. మొదట్లో కిరాయికి ఆటో తోలేవాణ్ణి. యిప్పుడు స్వంతంగానే ఆటో కొనుక్కుని నడుపుతున్నాను. నాకిద్దరు పిల్లలు. చీకూ చింతాలేకుండా హాయిగా ఉండొచ్చుకదా. నామాట వినదు. పనికెళ్ళక పోతే తోచదట. పదిమందీ నేను కూడు పెట్టటంలేదనుకుంటారేమోనన్న దిగులు కాదు సార్, మా అమ్మను . . . మా అందరి కోసం తన రక్తమాంసాల్ని కరిగించిన అమ్మను సుఖపెట్టలేక పోతున్నానే అని దిగులు" అంటూ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు.

చాయమ్మ నావైపు తిరిగి "బేటా . . . ఓ సారి అడిగావు గుర్తుందా . . . యింత

బలహీనంగా ఉండి కూడా యింతింత పని ఎలా చేయగలుగుతున్నావు . . . యిన్నిన్ని మెట్లు ఎలా ఎక్కగలుగుతున్నావు అని . . . నా బలం అంతా యిదుగో . . . నా కొడుకు నా మీద చూపించే అనంతమైన ప్రేమ. వాడికి నేను తల్లినని మర్చిపోయి చాలా కాలమైంది బాబూ . . . వాడే నాకు తల్లి . . . వాడి ఒడిలో ఆడుకుని మారాం చేసే పసిపాపని నేను. అల్లా ఎంత దయామయుడు . . . ఎంత కృపా సముద్రుడు . . . నేను నమాజ్ చదివాక ప్రతిరోజూ అల్లాని ఏం కోరుతానో తెలుసా బేటా . . . నా కొడుకు లాంటి కొడుకుల్నే ప్రతి తల్లికీ యివ్వమని"' ఆమె కొంగుతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంది.

"మరి యింతగా ప్రేమించే, ఆదరించే కొడుకు ఉన్నప్పుడు ఎందుకు కష్టపడ్తావు చాయమ్మా" అని అడిగా.

ఆమె పసిపిల్లలా నవ్వింది.

"ఆ ప్రేమ కోసం ఎంత కష్టమైనా పడాలనిపిస్తుంది కదూ. నా కిద్దరు మనవళ్ళు, వీడి చిన్నప్పుడు వీడి కోసం కష్టపడితే యిప్పుడు మనవళ్ళకోసం కష్టపడ్తున్నా" అంది.

"దానికి ఫరూక్ ఉన్నాడుగా"

"వాణ్ణి ఒంటరిగా ఎలా వదిలేస్తాను చెప్పు బేటా . . . పిచ్చి తండ్రి . . . వాడికి తోడు నేను" అందామె ఫరూక్ వైపు వాత్సల్యంగా చూస్తూ.

సమాజం కీకారణ్యమనుకున్నా. పులులూ సింహాల్లాంటి క్రూర జంతువులే ఉంటాయనుకున్నా. కాదు . . . ఇక్కడ నెమళ్ళ నృత్యాలు, పక్షుల కిలకిలా రావాలు, సీతాకోక చిలుకల సౌందర్యాభినయాలు కూడా ఉన్నాయి.

నాకు తెలీని నిజమేదో కళ్ళముందు ఆవిష్కృతమైందన్న తృప్తితో వారినుంచి వీడ్కోలు తీసుకున్నా.

(ఆదివారం ఆంధ్రభూమి - 30 ఏప్రిల్, 2006)